

ANABİLİM EĞİTİM KURUMLARI

MESLEK SEÇİMİNİ
ETKİLEYEN
FAKTÖRLER

MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Meslek; bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş, belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür. Meslek seçimi, yaşamımızda aldığımız önemli kararlardan biridir. Günümüzün büyük bir bölümünün iş ortamında ve işe yönelik faaliyetlerle geçtiğini düşünürsek meslek seçiminin ne kadar önemli bir karar olduğunu daha iyi anlayabiliriz. Meslek seçimi sadece ne iş yapılacağı ile değil aynı zamanda nasıl bir yaşam sürüleceği ile de ilgilidir. Bireyin seçtiği meslek gelecekteki yaşam standardını, tarzını ve sosyal yaşantılarını belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle meslek seçimi ile ilgili vereceğimiz karar bir anlamda geleceğimizle ilgili vereceğimiz önemli bir karardır.

“Eğer nereye gittiğinizi bilmiyorsanız, dikkatli olun çünkü hiç bir yere varamayabilirsiniz.”

Y. BERRA

Meslek seçimini etkileyen faktörler şunlardır:

1. Yetenek
2. Beceri
3. İlgi
4. Çevre faktörü ve aile yapısı
5. Meslek değerleri
6. Psikolojik ihtiyaçlar
7. Kazanç

YETENEK

Yetenek konusu meslek seçiminde en önemli kriterlerin başında yer almaktadır. İşe yatkınlık, başarılı olunup olunamayacağını en temel düzeyde gösterir. Birey belli bir eğitim ve hazırlıktan sonra yeteneğinin yardımıyla istenilen noktaya erişebilir. Bu anlamda yetenek daha çok bir bireyin öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlanabilme gücü anlamına gelir. Yani kimse doğuştan bir işi yapmaya yeteneklidir veya yetenekli değildir denemez. O işi öğrenebiliyorsa eğitim sürecinde başarılı olabiliyorsa yetenekli demektir.

BECERİ

Beceri; kişinin bilişsel, psikomotor veya fiziksel işlev görmesi olarak tanımlanan alanlarda göstermiş olduğu performanstır. Bu alanlarda gösterilen, an içindeki performans düzeyidir. Beceri kişinin ek olarak bir eğitime ve hazırlığa ihtiyaç duymaksızın kendisinden istenen işi yapabilecek potansiyele sahip olması olarak tanımlanabilir.

İLGİ

İlgi, bireyin karşısındaki kişiye, nesneye veya faaliyete karşı gösterdiği hoşlanma, hoşlanmama veya umursamama şeklinde göstermiş olduğu tepki olarak tanımlanabilir. İlgi, belli faaliyetlere isteyerek yönelme, bu faaliyetleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka faaliyetlere tercih etme ve bu faaliyetleri yaparken yorgunluk yerine doyum ve haz, bıkkınlık yerine devam etme isteği duyma durumlarında varlığına hükmettiğimiz bir iç uyarıcıdır. Kısaca insanın yaptığı etkinlik sonucu aldığı haz ve keyiftir.

ÇEVRE FAKTÖRÜ VE AİLE YAPISI

Bireyin dünyaya geldiği ve içinde yaşadığı sosyal çevre, meslek seçiminde etkilidir. Bireyin ailesinin sosyoekonomik durumu onun göreceği öğrenim düzeyini, bu da dolaylı olarak seçeceği mesleği belirler. İstisnalar olmakla birlikte ülkemizde yapılan çalışmalarda bu görüşü desteklemektedir. Anne ve babalar, çocuklarının bazı yeteneklerini geliştirirken bazı yeteneklerini bastırmada, bazı mesleklere karşı olumlu ya da olumsuz tavır almalarında ve çocuğun kendini algılamasında etkili olmaktadır. Ebeveynler çocuklarının başarı şansını değerlendirerek onlara belli meslek değerleri aşılamaktadırlar. Bu değerler ana ve babanın sosyoekonomik düzeyi ile bağlantılı görünmektedir. Vizyonu geniş, üniversite öğrenimini tamamlamış ailelerin yönlendirmeleri ile orta öğretim mezunu, mesleğini sadece para kazanmak için icra eden ailelerin yönlendirmeleri aynı olmamaktadır.

MESLEK DEĞERLERİ

Bir mesleğe girme sonucunda o mesleğin getirilerinden elde edilen doyumdur. Seçilen mesleğin kazandırdığı saygınlık, prestij, statü, kazanç, diğer olanaklar, güvenli gelir elde etmenin sonucu kendini güvende hissetme mesleğin getirilerindedir ve günümüzde en önemli etmen olarak kabul görür.

PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR

İnsan davranışlarının önemli bir kısmı psikolojik gereksinimlerden kaynaklanmaktadır. Ancak çeşitli psikolojik gereksinimler yönünden bireyler arasında farklar olduğunu ve yine çeşitli gereksinimlerin bir kimsede farklı derecelerde bulunduğu gözlenmektedir. Bu durumda insan davranışlarının yönünü ve yetkinliğini belirleyen psikolojik gereksinimlerin meslek etkinlikleri ile de ilgili olması ve bireylerin meslek seçimi kararlarında psikolojik gereksinimlerin de rol oynaması beklenir. Düzen, başarmak, ilgi görme, yakınlık, duygularını anlama, saldırganlık gibi özellikler meslek seçiminde önemlidir. Fiziksel yeterliliklerde; boy, ağırlık, kemik ve kas yapısı olarak sıralanabilecek temel bedensel özellikler meslek seçimi açısından önem arz etmektedir.

KAZANÇ

Kazanç kişinin mesleğinden yani yaptığı işten memnun olup olmamasını %90 gibi yüksek oranlarda etkileyen bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer kişi yaptığı işten yani mesleğinden hayatını idam ettirmenin ötesinde özel isteklerini ve keyiflerini de karşılayabilecek parayı kazanıyorsa işinden mutlu olması, tatmin olması o oranda artabilir.

Büyüyünce ne olmak istiyorsun? Hepimiz çocukken bu soruyu duyduk. Çoğumuzun yanıtı doktor, pilot ya da süper kahraman olmaktı. Oysa şimdi seçenekler daha çok. Üstelik meslekler giderek ilginçleşiyor. Kullanıcı ara yüzü mühendisi, bilgi teknolojileri yöneticisi... Şimdi geleceğin mesleklerine bir göz atalım. İşte Forbes ve ABD finans dergisi Kiplinger'da yer alan gelecek 10 yılda iyi kazandıracak meslekler:

TIP MÜHENDİSLİĞİ

Tıp mühendisliği, geleceğin mesleği olarak anılan yeni bir mühendislik alanıdır. Yeni bir mühendislik dalı olduğundan birçok kişi tarafından henüz tanınmayan bir bölümdür. Tıp alanında ihtiyaç olan malzemelerin üretimi ile ilgili bir bölüm olarak tanımlanmaktadır. Hastalıkların tedavisinde kullanılacak yeni cihazlar üretilip geliştirilmesinde, ihtiyaç olan mühendisleri yetiştirmek temel amaçtır. Tıp mühendisliğini daha yüzeysel düşünmek gerekirse makine mühendisliğinin ve tıp fakültesinin birleşmesiyle ortaya çıkmış olan bir bölümdür. Nüfusun artışıyla birlikte, teknolojinin ilerlemesi ve tıp alanında yeni cihazlara ihtiyacın artmasından dolayı daha kaliteli bir yaşam arzusunun artmasıyla tıp mühendisliği ortaya çıkmıştır. Tıp mühendisliğinde teknoloji ve klinik tecrübeleri birleşmiştir.

İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ

İşletme Mühendisliği, işletmelerin bir bütün olarak tasarımına ve geliştirilmesine odaklanan bir mühendislik disiplini. İşletme mühendisliği; mevcut işletmelerin sahip oldukları sistemlere ilişkin problemlerin çözümü, yeni işletme sistemlerinin (bilişim, insan kaynakları, pazarlama, satış, servis, tedarik, operasyon, sevkiyat vb.) tasarımı ve mevcut sistemlerle entegre edilmesi üzerine uzmanlaşır.

ETİK BİLGİSAYAR KORSANI

Bir bilgisayar korsanı nasıl etik olabilir? Artık şirketler kendi online sistemlerine saldırması için etik bilgisayar korsanlarına iş veriyor. Böylece tehlikeli, art niyetli saldırganlardan önce güvenlik sistemlerindeki problemleri kesin olarak saptamak için harekete geçebiliyorlar. Etik bilgisayar korsanları şirketin sistemlerini onarıyor, kimi zaman virüs oluşturup etkilerini gözlemliyor. Bugün ABD’de bu işi yapmak isteyenler için “Certified Ethical Hacker” gibi sertifikalar verilmeye başlandı. ABD’de etik bilgisayar korsanları yıllık ortalama 92 bin dolar kazanıyor. Türkiye’de de bu meslek gelişen şirket sistemleri de düşünüldüğünde birkaç yıl içinde daha popüler hale gelecek. Etik bilgisayar korsanlığı tehlikeli bir potansiyeli de barındırdığı için işe alım süreçlerinde sıkı bir denetim mekanizmasını zorunlu kılıyor. Eğer bu meslek dünya çapında hızlı gelişim gösterecekse neyin etik olup olmadığının resmi bir şekilde belirlenmesi gerekiyor.

SİGORTA UZMANI

Bu alan diğer başlıklar kadar “yeni” olmayabilir. Birleşmiş Milletler Dünya Nüfusu Görünüm 2012 raporuna göre dünyada kadın ve erkeklerde ortalama yaşam süresi 71 yıl. Türkiye’deyse 74,4 ve bu sayılar gün geçtikçe yükseliyor. Haliyle sağlık daha da önem kazanıyor. Sigorta da daha kritik bir hale geliyor. Sadece sağlık alanında değil, büyüyen uluslararası şirketlerde finansal problemler her an kapı önünde bekliyor. Her türlü riskin etrafta cirit attığı bir ortamda sizce de sigortanın hafife alınır bir tarafı var mı? Başarılı bir sigorta uzmanı bugün olduğu gibi gelecek 20 yılda da iyi

kazanacak. Büyüyen ve daha rekabetçi hale gelen ekonomiler, sağlık bilimlerindeki atılım, alım gücündeki artış... ABD Çalışma Bakanlığının geçen yıl yaptığı bir analize göre sigorta uzmanlığı yedi yıl içerisinde % 27'lik bir büyüme kaydedecek. Türkiye'de bu konuda bir veri yok. Ancak uluslararası birçok sigorta şirketini düşündüğümüzde bunun Türkiye'ye de yansıtacağı kesin.

GIDA KİMYAGERİ

Yemek bilimdir. Harika bir keki nasıl yapacağınızı bir gıda kimyagerine sorun. Bu gurular besinlerin lezzetini geliştirerek her şeyi biraz daha lezzetli yapıyor. Dünya genelinde mutfak kültürüne yoğun bir ilgi var. Yüzlerce televizyon programı yüksek reytingleriyle kitleleri başına toplamayı başarıyor. İnsanlığın var olduğu günden bugüne ilgisini hiç kaybetmediği belki de en kadim alanlardan biri, mutfak. Gıda kimyagerleri alışılmışın dışında çılgınca işler yapıyor. Kimyadan da yararlanarak, 3 boyutlu yazıcılarla "basılan" yemeklerden farklı materyallerle pişirme tekniklerine kadar çok geniş bir alanda şaşırtıcı sonuçlar elde etmeyi başarıyorlar. Bu meslek sadece dünyada değil, uzayda da konuşuluyor. NASA, 3 boyutlu yazıcılarla uzay görevlerinde gıda basımı konusunda çalışmalar yürütüyor. Yemeğe ilginin arttığı ve global çapta bir bilinçlenmenin olduğu bu dönemde, gıda kimyagerliği önümüzdeki 10 yıl adından sık sık söz ettirecek.

EPİDEMİYOLOG

Kuş gribinin kuşlardan kaynaklandığını ilk kim keşfetti? Bir epidemiyolog. Bu hastalık büyücüleri; hastalıkların ardındaki nedenleri açığa çıkartıyor, sterilizasyon teknikleri üzerinde çalışıyor, sağlık tehditlerini alt etmek için yeni metotlar geliştiriyor. Sağlık ve resmi kurumları protokoller konusunda uyarıyor. Dünyada epidemiyologlar halk sağlığı için çalışıyor. Analizler ABD başta olmak üzere birçok ülkede epidemiyolojinin 2020'ye kadar yüzde 30'luk bir büyüme kaydedeceğini gösteriyor. Nesnelerin İnterneti (IoT) gibi birçok yeni teknoloji sağlık verilerini toplamayı kolaylaştıracak. Kendi tahlillerimizi evimizde yapabileceğiz. Bu verilerin İnternete aktarımı çok kolay olacağı için analizler de epidemiyologların işini oldukça kolaylaştıracak. Ulaşım imkânlarının gelişmesi de bulaşıcı virüs ve bakterilerin yayılımını hızlandırıyor. Bunların önüne geçmek, nedenleri saptamak gün geçtikçe daha da önem kazanacak.

KULLANICI ARAYÜZÜ MÜHENDİSİ

Favori sitenizde bir yere tıkladığınızda, bu sizi başka bir sayfaya götürür. Basit değil mi? Peki, biri sizin ne beklediğinizi bilip bu düğmeyi ona göre programlarsa? Kullanıcı arayüzü mühendisleri, her gün online olarak ne göreceğinizi belirliyor. Bu meslektekilerin her kullanıcı için neyin en iyi olduğu konusunda bir fikirleri ve sezgileri var. İnternet trafiğinde bu denli önemli bir alan ABD İşgücü İstatistik Bürosunun verilerine göre 2020'de % 22'lik bir büyüme kaydedecek. Bu, % 14 olarak beklenen yazılım programcılığından bile yüksek bir oran. Dünyanın hemen her yerinde iyi

kazandırmaya aday, henüz çok bilinmeyen ve önemi her geçen dakika artan kullanıcı arayüzü mühendisliği, gelecek 10 yıl içerisinde adından daha çok söz ettirecek. İş uzmanları bu mesleği "süper-kritik pozisyon" olarak tanımlıyor. Şirketler online marketlerini büyüttükçe sitelerini daha etkili bir hale getirmek için kimin kapısını çalacak? Tabii ki kullanıcı arayüzü mühendislerinin kapısını çalacak.

DENTAL HİJYENİST

Bu mesleğin ABD'de 10 yılda iş hacmi olarak %33 büyüyeceği öngörülüyor. Diş hekimliğine göre eğitimi daha kolay olan dental hijyenisti Türkiye'de daha çok ağız ve hijyen uzmanı olarak biliniyor. Dental hijyenistler, diş hekimlerine yardımcı olarak çalışıyor. Diş sağlığı için uygun beslenme ve ağız sağlığının sürdürülebilirliği konusunda hastalara özel beslenme programları belirliyor. Zaman zaman ağız sağlığı konusunda dokümantasyon hizmetlerinde de görev alıyorlar. ABD ve Avrupa'da ön lisans programları sayesinde dental hijyenist olabiliyorsunuz.

TIBBİ SONOGRAFİ UZMANI

Tıbbi sonograf uzmanlığı ABD'de en hızlı büyüyen birkaç meslekten biri. 2004-2014 arasında %30 civarında bir büyüme kaydeden mesleğin ABD'de önümüzdeki 10 yılda %34,3 daha büyüme yaşayacağı tahmin ediliyor. Sonograf uzmanları, özellikle doğum öncesi kontrollerde büyük bir rol oynuyor. Size bebeğinizin kız ya da erkek olduğunu söyleyen onlar. Tabii işleri cinsiyet çözümlenmesi ile sınırlı değil. Her şeyden önemlisi, bebeğin tüm gelişim süreçlerini inceliyor ve raporluyorlar.

FİZYOTERAPİST

Bu yazıyı eğri büğrü bir pozisyonda okuyorsanız muhtemelen ileride bir fizyoterapistin kapısını çalacaksınız demektir. Dünya genelinde artan istihdam, bilgisayarlar başında hareketsiz geçen çalışma saatleri, egzersizden uzak yaşayan insanlar, yaşlanan nüfuslar... Tüm bunlar fizyoterapistlerin aydınlık geleceğini müjdeliyor. Dünyanın dört bir yanında fizyoterapiye büyük bir ilgi var. Özellikle spor dünyasında onlara çok ihtiyaç duyuluyor. ABD'de 10 yıl içerisinde bu mesleğin %36'lık bir büyüme göstereceği tahmin ediliyor.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ YÖNETİCİSİ

Bilgisayar ve bilgi sistemleri yöneticisi veya bilgi teknolojileri yöneticisi, labirent gibi sürekli değişen modern teknolojide çok kritik bir sorumluluk taşıyor. Bu çalışanlar kısa ya da uzun vadelerde şirketlerin teknolojik ihtiyaçlarını ve hedeflerini belirliyor. Hangi yazılımlar kullanılacak, donanımlarda ne gibi değişiklikler yapılacak, kötü niyetli saldırganlara karşı nasıl önlem alınacak. Tüm bu operasyonlarla o ilgileniyor. ABD İşgücü İstatistik Dairesinin rakamlarına göre bu alanda 2022'ye kadar % 15,3'lük bir büyüme yaşanacağı düşünülüyor.

YAZILIM GELİŞTİRİCİSİ

Yazılım, bugünkü elektronik dünyanın işlemlerini sağlıyor. Akıllı telefonunuzda e-postalarınızı kontrol etmenizi, sosyal medyada takılmanızı, çevrimiçi havale yapmanızı sağlayan da o. Günlük hayatta bu denli kritik bir alanda yapılacak nitelikli istihdam için şirketlerin dünyanın neresinde olursa olsun kapısı açık. ABD İşgücü İstatistik Dairesi'ne göre 2012 ile 2022 arasında bu alanda %22,8'lik bir büyüme olması bekleniyor.

YÖNETİM DANIŞMANI

Personelin etkinliğini artırmak sadece patronların görevi değil. Hatta bu iş artık başlı başına bir mesleğin konusu. Yönetim danışmanları, iş insanlarına etkinliklerini nasıl artıracakları, giderleri azaltarak nasıl daha fazla kâr elde edebilecekleri konusunda danışmanlık hizmeti sunuyor. Yani bir tür şirket doktorluğu yapıyorlar. Bu mesleğin ABD'de önümüzdeki 10 yıl içinde % 18,6'lık bir büyüme kaydedeceği tahmin ediliyor.

SAĞLIK SERVİSLERİ YÖNETİCİSİ

Tüm sağlık pratikleri ve tesisleri üzerinde denetleme yetkisi olan, özellikle günümüzde hızlı yayılan salgın hastalık ve yaşlanan nüfusla birlikte önemi gittikçe artan bir meslek. Sağlık verilerinin derlenmesi ve analizinde büyük bir rol üstlenen sağlık servisleri yöneticileri, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilir olması konusunda hastane gibi kurumlarda kritik görevler üstleniyor. Bu alanın önümüzdeki 10 yıl içinde % 18,1'lik bir büyüme kaydetmesi öngörülüyor.

Kaynakça:

uydukentmtal.meb.k12.tr

mesbil.meb.gov.tr

hurriyet.com.tr/gelecek-10-yilda-iyi-kazandiracak-meslekler

sinavsistemleri.com/tip-muhendisligi

islmuh.itu.edu.tr/?page_id

